

Tekst Anton de Komlezing 2010 door Freek de Jonge

Voor alles is er de orde
Vanuit de chaos
Vanuit eeuwigheid en oneindigheid
Ontstaat ruimte en tijd
Geen vrijheid zonder orde
En geen orde zonder verzet
Want orde is ook vrijheidsbeperking
Komt binnen de orde tijd en ruimte
Onder druk te staan
Dient de orde te worden gehandhaafd
Om het leven voor zoveel mogelijk mensen leefbaar te houden

Toen de golfsport nog door weinig mensen werd beoefend
Was er een balans tussen etiquette en regels
Dat wat men onderling regelde
En dat wat opgelegd was
Op het overtreden van de regels staan straffen
Nu golf volkssport nummer 3 is geworden
En er ruimte en tijdgebrek ontstaat
Zijn steeds meer regels nodig
En wordt de etiquette weggelachen

Of de orde nu hemels of hels is
Verzet is er sinds het paradijs
Met zijn ene beperking
Want wat is de zondeval anders dan een manifestatie van verzet

Vanavond is hier aan de orde De Anton de Komlezing
En laat ik maar meteen in verzet gaan
Dit wordt geen lezing
Met alle respect voor de naamgever van dit evenement die zich maar liefst twee keer tegen de Orde keerde en wiens moed en betrokkenheid die hij met de dood heeft moeten bekopen
Boven alle lof verheven is
Met respect ook voor de inrichters van deze avond die tegen de vermoeide tijdgeest in
Aandacht willen vragen voor zaken
Die van belang zijn voor de geestelijke hygiëne
Van onze samenleving

En die door voor mij te kiezen hebben aangegeven misschien niet inhoudelijk
Maar dan toch qua vorm
Een zeker risico te willen lopen
En vooral voor u toehoorders
Die de moeite hebt genomen van huis te gaan
En hier nogal op elkaar gepakt te gaan zitten

Dit wordt dus geen lezing
Ik zal er echter alles aan doen om een goede indruk achter te laten
We zijn hier in een omgeving
Die vraagt om ernstige toewijding
En je doet het goed of je doet het niet
Dacht ik toen het al te laat was om
Nog af te zeggen
Want iets beweren over discriminatie
Tolerantie en verzet
Vanuit het bewustzijn dat alle drie begrippen te maken hebben met beschaving
En dat beschaving wortelt in cultuur
En dat cultuur in dit land het niveau van shalali shalala nauwelijks te boven komt
Is niet eenvoudig

U lijkt me bovendien een gehoor
Dat zijn oordeel snel klaar heeft
We leven sowieso in een tijd
Waar men zijn oordeel snel klaar heeft
Men is vaak zo bang te laat te zijn met een oordeel
Dat men al blij is met een vooroordeel

En ik weiger voor eigen parochie
De heilige drie-eenheid van verzet tolerantie en antidiscriminatie te bewieroken
Begrippen die zoals veel grote woorden
Denk aan god liefde vertrouwen
Aan inflatie onderhevig zijn
Omdat ze door veelvuldig onnadenkend gebruik
Tot onverdraaglijke clichés verworpen zijn

Ook de taal kent zijn orde
En het verzet dient zich te richten
Tegen de gemeenplaats en het heilige woord
Als er een woord heilig is
Is het verzet
Het Verzet is van de Tweede Wereldoorlog
Dat verzet is de norm
In Zaandam woonden wij tegenover Remmert Aten
De man die de Hembrug gered had
Door met een vogel op zijn hoofd
Met een slangetje door de bek
Die als snorkel diende naar de middelste peiler te zwemmen
Om de aangebrachte explosieven onklaar te maken
Tot twee keer toe zelfs

Omdat de Duitsers het de eerste keer ontdekt hadden
Toen ik dit najaar in Zaandam vroeg
Waarom andere verzetsstrijders wel een straatnaam hadden gekregen en hij niet
Bleek dat hij op het moment van de straatnamenverstrekking
Een buitenechtelijke verhouding had
Die het gemeentebestuur niet aan stond

We bevinden ons hier vanavond in het Verzetsmuseum
Het woord zegt het al
Kan het duidelijker gemaakt worden dat het woord cliché is geworden

Was ik maar een historicus
Dan schudde ik zo'n lezinkje uit mijn mouw.
Ik dook op de vraag
Waarom het ene verzet heldhaftig is
En het andere laf terroristisch
Ik zou het hebben over het enige daadwerkelijke verzet na de oorlog.
De moord op Fortuin en Van Gogh vanwege de absurde motieven even buiten beschouwing
latend.

Nee ik doel op het verzet van de Molukkers
mogen we dat natuurlijk niet zo noemen.

Het was terrorisme.
De bestaande orde was zoals altijd verrast
Maar in feite waren de gebeurtenissen
Een logisch gevolg van opeengestapelde frustratie vernedering en negatie.

Al op 10 juli 1950 schreef de
Hoge commissaris te Djakarta (Hirschfeld) aan minister van Uniezaken en Overzeese
Rijksdelen *Van Maarseveen*
Mede bestemd voor Drees, Stikker en Fockema Andreae.
Naar aanleiding van de wensen van de Molukkers dat deze vrij ultimatief werden gebracht en
Een onredelijk karakter droegen.
De deputatie van de Ambonezen drong aan op een bezoek van vertegenwoordigers aan H.M.
Op meest korte termijn.
Hirschfeld geeft geen antwoord op de vraag
wat de status zal zijn van de Ambonese
afvloeiërs na 26 Juli 1950
als de Ned. Reg. de beslissing neemt dat het KNIL Hij concludeert
dat de spanning onder de Ambonezen
door het uitblijven van beslissingen
en de door hen aangevoelde bedreiging van lijf en goed
in geval van ontwapening,
thans een critiek stadium
bereikt hetwelk tot bloedige excessen kan leiden.

21 maart 1951 komen de eerste van zo'n
9000 mensen aan. Eeuwenlang gedwongen in de specerijhandel gewerkt, in Nederlandse
dienst gaan vechten bij locale onlusten in Indië, door de nieuwe orde in Indonesië als
landverraders beschouwd op transport gezet en onderweg van al hun militaire rechten
ontheven.

Vorig najaar stuitte ik bij toeval op de geschiedenis van kamp Westkapelle
een van de vele kampen waar de Ambonezen
zoals ze aanvankelijk genoemd werden
onder vaak minimale omstandigheden gehuisvest werden.
Hoe daar het verzet groeide.
Aanvankelijk niet bedoeld als verzet.
Het was niet meer dan onverwachte mondigheid.
Iemand durfde een vraag te stellen en nam geen genoegen met een kluitje in het riet.
Die de autoriteiten
Zoals gebruikelijk in die tijd
als bedreigend opvatten waardoor de elke dialoog bij voorbaat in ordehandhaving strandde
Dat was in 1956
Alle Molukse mannen uit dat kamp Westkapelle hebben enige maanden gevangen gezeten in
Middelburg
De kinderen van die vaders zijn die vernedering niet vergeten
Zij hebben in 1970 de Indonesische ambassadeurswoning in Wassenaar bezet
Later volgden de treinkapingen
en de krankzinnige bezetting van de kleuterschool
die uiteindelijk voor Nederlandse begrippen
tot buitensporig geweld hebben geleid

Uit gesprekken met Molukkers dit najaar
Merkte ik dat de verbittering groot is.
Het krediet bij de Nederlanders
zo dat er ooit geweest is
is verspeeld
Het ideaal van een vrije Molukse staat
is een illusie gebleken
het verzet is gebroken

er wordt geen meer trein gekaapt
als Balkenende ons volk wil inspireren door te wijzen op de VOC mentaliteit
die ons land aanzien en voorspoed had gebracht
De onnozele hals
Slavernij piraterij uitbuiting
en gelegitimeerde criminaliteit
het prismaat van de handel en de volledige ontkenning van de menselijk waardigheid
van de niet bevoorrechten

De Molukkers zijn murw
De laatste restjes eer worden verdedigd in burenruzies in Culemborg.
Hoe trots mogen we als Nederland
zijn dat we dit verzet gebroken hebben
En wordt het niets eens tijd voor een gebaar

Maar ik ben geen historicus
Ik ben een empiricus
Die handig op internet zijn feitjes bijeen sprokkelt
Of iets ziet en de gebeurtenis in woorden vangt waardoor die betekenis krijgt in moralistische
of amuserende zin

Ik ben liedjesmaker een troubadour
een reiziger langs gebaande en ongebaande wegen
Toen ik zei dat het geen lezing ging worden
zei iemand van de organisatie bezorgd als het maar geen voorstelling wordt

Op weg van A naar Z
Hunkerend naar mijn bed
Nog honderd kilometer
Ik lees geluk te koop
En ik geloof een hoop
Maar weet wel beter

Ik heb het net gered
Ik wil nooit weg uit Z
Blijf altijd te lang hangen
Dan zeg ik flink ik ga
Zodra op weg naar A
Begint het terugverlangen

Ben ik in A is het in Z
En omgekeerd
Waar ik niet ben
Lijk ik uitgerangeerd
De wegen van het lot zijn wet
Ben ik in A is het in Z

Op weg van A naar Z
Een leven lang verzet
Tegen de loop der dingen
Dan weer van Z naar A
Illusies achterna
Toeval laat zich niet dwingen

Ben ik in Z moet ik naar A
En omgekeerd
Bang dat ik zomaar ergens sta
Fout geparkeerd
Het maakt niet uit hoe hard ik ga
De tijd passeert
Ben ik in Z is het in A
En omgekeerd

De tijd is mij voorbijgesneld
Ik accepteer 't
Zo zijn de regels van het spel
Heb ik geleerd
Verkeerslicht springt op rood
De weg loopt dood

En omgekeerd
De dood loopt weg

Wat is er gebeurd met dit gidsland
dat Erasmus, Spinoza en Hugo de Groot heeft voortgebracht
die met hun humanistische gedachten
de weg voor verdraagzaamheid geplaveid hebben
Hoe is het mogelijk dat het begrip vrijheid
in handen is gevallen van de onverdraagzamen
Na de oorlog werd het verzet heilig verklaard.
Mijn generatie is grootgebracht
met een duidelijk besef van wie en wat goed is
en wie en wat fout.
Na de oorlog zaten we allemaal in het verzet.
Toen onze ouders de wederopbouw zo'n beetje voltooid hadden
gingen wij ideologisch de puntjes op de i zetten.
Provo, de ondermijning van het gezag
vrije seks de ondermijning van de conventie,
homo en vrouwen emancipatie bouwden we aan gelijke behandeling voor iedereen
softdrugs werden gedoogd
het anti militarisme vierde hoogtij
elke vluchteling kon hier terecht
kraken was zo slecht nog niet
De verzorgingsstaat werd dichtgetimmerd
Iemand die niet wilde werken werd niet gedwongen
Er werd gedemocratiseerd van de liefde tot en met het geweld
De media waren kritiekloos in de ban van deze ontwikkeling
Er heerste de totale tolerantie

Kom daar nu eens om
Tot in het buitenland is doorgedrongen
dat de progressieve Nederlandse vrijstaat veranderd is in een krampachtig nostalgisch in
zichzelf gekeerd landje
Pas geleden kreeg ik naar aanleiding van een televisieoptreden een emailtje waarin de
verzender mij voorstelde eens een tijdje bij hem in de achterstandswijk te komen wonen dan
zou ik wel anders piepen
Ik heb teruggemailed dat hij maar eens een tijdje in de sloppenwijken in Calcutta moet gaan
wonen.
Ik weiger te accepteren dat ik makkelijk praten heb vanuit mijn luxe situatie
We hebben het in Nederland uitzonderlijk goed en we zijn het contact met de werkelijkheid
volkomen kwijt, iedere scheet die ons dwarszit wordt uitgemeten, we getuigen van een
schromelijk gebrek aan cultuur, we weten niet hoe groot onze vrijheid is, en we zijn in onze
armoedige frustratie op zoek gegaan naar een zondebok en hebben hem gevonden.
Je kunt nooit zeggen dat het vroeger beter was omdat er een onvermijdelijke ontwikkeling
plaatsvindt
En democratisering en emancipatie is vooruitgang
Maar de welvaart heeft tot gevolg
dat we of te moe zijn om discussie aan te gaan
of te lui

Ongemerkt worden de burgers
steeds afhankelijker gemaakt door het verlangen naar veiligheid zorg ruimte en tijd
De kloof tussen burger en politiek is een onzinnige kwestie.
De meeste burgers zijn totaal niet geïnteresseerd in politiek
Minder dan de helft van de mensen gaat stemmen over twee weken
De aandacht voor de politiek door de media daarentegen is buitensporig
en nogal willekeurig van redactie
zeg maar hetzerig

waardoor bij een deel van de mensen
een volkomen verwrongen beeld ontstaat
over hoe de besluitvorming tot stand komt
achterkamertjespolitiek

Pim Fortuin heeft niet alleen een gevoel van onrust daarover manifest gemaakt maar er ook
voor gezorgd dat het kunnen zeggen wat je denkt prioriteit is geworden
Het is alleen prachtig als je kunt zeggen wat je denkt als wat je denkt prachtig is
Als tijd en ruimte onder druk staan kan alleen kennis je redden
De manier van met elkaar in gesprek gaan komt
Op het ogenblik het ruzieniveau niet te boven
In onze standpuntbepaling overheerst een pesterige toon
Het aloude gezegde van brutalen hebben de halve wereld geldt allang niet meer
Ze hebben de hele wereld
Voor de losers is geen plaats
Pesten is onmachtig onbeholpen verzet
Als kinderen hun zin niet krijgen is de enige wapen pesten is een vorm van intolerantie
Pesten is stijlloze kritiek
veel van de huidige pestcultuur vindt zijn oorsprong in de provo-tijd

Elke gek kan de wereld 10 minuten in de ban houden
De telefoon ging
Of ie het wel moest doen
Met wie sprak ik
Dat zou ik morgen wel in de krant lezen
als ie het gedaan had
Wat gedaan had?
Zichzelf opblazen in Madurodam
Waarom?
Daar was de inburgeringcursus begonnen
Nee waarom belde hij mij?
Hoe kom je aan mijn nummer
Of dat van belang was. Hij ging zichzelf opblazen
En ik dacht alleen maar mijn privacy
Wat zijn verhaal was?
Kindpiraatje in Soedan
overboord gegooid
in Italië aangespoeld
in de Alpen verdwaald
met een gipsvlucht naar Nederland

in het illegale circuit terechtgekomen
Generaal pardon gekregen
inburgeringscursus gedaan
filosofie gestudeerd, op Heidegger
en het antisemitisme gepromoveerd,
geen werk gevonden vastgelopen en geradicaliseerd
het bekende verhaal

De verbinding werd verbroken
De volgende dag teletekst gevolgd
Als Madurodam de lucht in was gegaan
Had ik een probleem gehad
Dan had ik de terrorist moeten melden
Nu bleek het een gestoorde man
Elke terrorist is gestoord
Maar niet elke gestoorde is een terrorist

Omgord met explosieven
Neemt hij afscheid met een zoen
Van gevoel ontdaan
Hij weet niet waarom
Alleen dit ik moet doen
Wil ik hebben bestaan

Starend in het donker
Kan ik niet slapen woel
Klaar wakker sta ik op
Ik heb mijzelf verwond
Om te zien of ik nog voel
Die zin spookt door mijn kop

Ik leer de ellende negeren
Oost-indisch doof kijk ik opzij
Niets raakt mij meer
De wereld zwaar gewond
Moet verder zonder mij
Het spijt me zeer

Dwars door mijn pantser
Trof die zin doel
Blijft hangen malen zeurt
Ik heb mijzelf verwond
Om te zien of ik nog voel
Zingt Johnny Cash in Hurt

Geef me allebei je handen
Kijk me onafgebroken aan
Een uur een dag een week
Haal me uit mijn waan
Laat me niet meer los

Laat me nooit meer gaan
Ik vraag ik bid ik smeek
Kraak me tot ik breek

Provo was begin van de jaren zestig voortgekomen uit door Robert Jasper Grootveld geïnitieerde happenings
Provo wilde zich ludiek, plagerig, verzetten tegen de autoriteiten en de uitwassen van de consumptiemaatschappij
Door de krampachtige reactie van de autoriteit liep de zaak al vrij snel uit de hand en kwam de burgemeester van Amsterdam, een van de helden uit het verzet notabene, ten val.
Geheel in stijl hief Provo zich na enkele jaren op meer aangepaste vormen zoals de kabouters waren zielloze **meelijwekkende** voortzettingen van op zich mooie idealen
Maar de geest van provo bleef waren
En in de behoefte om nog flinker te zijn dan provo ontstond **de** ironische toon die lange tijd de media en de podia gedomineerd heeft
men oordeelde vanuit misplaatste superioriteit
en vergat het woord bij de daad te voegen
tolerantie verwaterde tot verdraagzaamheid. Het eerste is actief toelaten vanuit bewustzijn
het tweede passief uit berusting of ongeïnteresseerdheid
het ongenoegen van de massa werd genegeerd
en met Fortuin kwam de omslag
de linkse kerk werd ontmaskerd
de linkse subcultuur verloor zijn aanzien
de rechtse subcultuur bepaalde de toon
die veranderde van ironisch superieur
in pesterig verongelijkt

je zou Theo van Gogh het voorbeeld van een pestkop kunnen noemen
de manier waarop hij zich als roker manifesteerde
was kinderlijk provocatief
eens keken we een wedstrijd Ajax Juventus
die toevallig op dit moment ook weer gespeeld wordt
en Theo had een Juventus shirtje aangetrokken
maar vooral zijn consequente betiteling van geitenneukers voor moslims was kenmerkend
voor zijn verwende jongetjes gedrag
dat is hem uiteindelijk fataal geworden
wat ogenblikkelijk in ons land de discussie over de vrijheid van meningsuiting deed oplaaien
en daarin voert een andere
inmiddels goedbewaakte pestkop het hoogste woord

Spinoza concentreert zich vooral op het vrij mogen denken, schrijven en spreken van theologen en politici. Hij acht deze vrijheid van belang voor de veiligheid en rust in de samenleving. Diezelfde veiligheid en rust van de staat bepaalt ook de grenzen van deze vrijheid.

Maw een politicus die een probleem als middel ziet om macht te verwerven hoeft minder op zijn woorden te letten dan degene die probeert het probleem op te lossen
Elke vrijheid moet beleefd worden vanuit verantwoordelijkheid

Zoals het roofdier jaagt in het besef dat hij ook verantwoordelijk is voor de survival van zijn
prooi
ik ben niet tegen vrijheid van meningsuiting
maar ik ben wel tegen de geest van de beeldenstorm
die in ons land nog altijd zo dicht bij is
en zeker tegen het opgeëiste recht om te kwetsen
je mag iemand kwetsen zeker
maar iemand mag zich ook gekwetst voelen
en bijvoorbeeld bij de rechter op zoek gaan naar genoegdoening

in de vijfde klas kwam mijn opstand tegen de orde
ik werd vernederd door de onderwijzer
hij hield een door mij gemaakte tekening
waarmee ik zelf erg ingenomen was
voor het oog van mijn klasgenoten omhoog
en maakte er een paar schampere opmerkingen over
die tot honend gelach leidde
het heeft acht jaar geduurd voordat ik eroverheen was
waar mogelijk heb ik mijn vernedering vergolden
door allerlei rare toevalligheden werd mijn vader godsdienstleraar te Goes
op een morgen
op weg naar de rector wegens wangedrag
liep ik langs het klaslokaal waar hij les gaf
het was een zootje
mijn vader stond er ontredderd tussen
mijn pubertijd was voorbij

Freddy zeeman zonder haven
Had het land aan mens en steen
Was een man van weinig gaven
Groter hart had er geen een
was het mikpunt van de maten
Ging er iets mis trof hem de blaam
Draaide hij in zijn hut de platen
Van haar die kon zingen zonder naam

Dan viel hij in hoewel geen zanger
Zong de tweede stem als Bas
Toen hoorde hij op weg naar Tanger
Dat zijn idool gestorven was

Het ging flink mis tussen de oren
Hij staarde landwaarts uur na uur
Vol verlangen naar de toren
Die hem verlichtte met zijn vuur
Hij ging op zoek zonder te weten
Waar zijn idool begraven was
Geheel van het idee bezeten
Dat waar zij lag zijn haven was

Gedoemd tot dolen langs de graven
Genoot hij al snel de faam
Freddy zeeman zonder haven
Die een zerk zoekt zonder naam

Matroos waar is je haven
Vraag de wind
Waar moet ik heen
Je kunt een zeemansgraf niet graven
Moederskind
O zo alleen

Onze tolerantie wordt tegenwoordig op de proef gesteld door de confrontatie met een als onverdraagzaam ervaren religie.
De ironie wil dat het woord tolerantie pas in onze taal voorkomt na de hervorming dus ook ontstaan is in de tijd van de grote godsdiensttwisten
Iedereen die niet het geloof van de bestaande orde aanhing was een ketter
Monotheïstische godsdiensten zijn per definitie dogmatisch orthodox en fanatiek. Als er maar een God is kan de orde niet verdragen dat anderen beweren een andere god aan te hangen

De God alleen is per definitie naijverig onverdraagzaam
boeman geen leidsman
Dus geldt voor de gelovige een ander geloof tolereren is de naijverige god loochenen

zelfs Calvin heeft er voor geijverd
iemand tot de brandstapel te laten veroordelen omdat hij zich niet neerlegde
bij Calvijns leerstuk over de drie-eenheid
De humanist Sebastien Chateillon is de eerste die tolerantie predikt als reactie op de intolerantie
de Erkenning van en respect voor de andere levensvisie is een kenmerk van beschaving
Op grond daar van zijn fascisme en communisme barbaarse regimes
Hoe tolerant moeten we zijn
Ten aanzien van intolerantie
Vanuit de wetmatigheid
dat tolerantie wederzijds moet zijn
Zijn we gerechtigd en verplicht elke intolerantie te bestrijden
Ook hier gelden de verworvenheden van de democratie en emancipatie als leidraad
Het is onacceptabel dat vrouwen ondergeschikt zijn aan hun mannen
En gehouden worden aan kledingvoorschriften
of tot huwelijken gedwongen worden
Ooit zijn kerk en staat gescheiden
Misschien moeten nu nog kerk en recht gescheiden worden
in die zin dat een religie niet gerechtigd is zijn gelovigen waartoe ook te dwingen
Zelfs niet zoals in het geval van dominee Hendrikse uit Middelburg tot het geloven in god

Ik was heel erg tegen de apartheid
Maar zo zeg je dat niet op het toneel
Ik ben heel erg tegen apartheid
Dat zeg je op de bres

Theater vraagt om vorm
Vorm is een concessie aan de waarheid
Daarom past god niet in een vorm
Dus ik vertelde een verhaal over onze dochter die we voor haar verjaardag een zwarte pop gaven om op de peuterspeelzaal een discussie aan te slingeren. Toen oom Frits vroeg wat ze voor haar verjaardag had gekregen, nam ze hem mee naar de cadeautafel
Wat stink het hier zei oom Frits
Dat is toch niet die negerpop die ik ruik
Dat was in Nederland erg leuk
Maar in Berkeley zat een zwarte student in mijn gehoor en die vond het minder leuk toen ik het over smelling niggerdoll had
Ik probeerde hem uit te leggen wat ik bedoelde
Hij zei fuck off
En keek me vernietigend aan
Je moet niet brullen in het hol van de leeuw
Met andere woorden vrijheid van meningsuiting gaat veel verder dan maar moeten kunnen zeggen wat je wil
Dissidente literatuur is vaak pakkender omdat de schrijver zijn verhaal heeft moeten worstelen
vanuit de beperking

Niemand kan nog om mij lachen
De tijd van witzes is voorbij
Er komt geen man meer bij de kapper
Wie wil nog weten wat de dokter zei
Moslims hebben lange tenen
Niemand zo saai als een boeddhist
Sam en Saar en Moos zijn Israëli's
Wie neger zegt is een racist

In zaal Roxy of de Flora
Zaten mijn matinee's stampvol
Ik liet de mensen janken van het lachen
Om een droog boertje namaakscheet of drol
Dan was ik de vermoorde onschuld
Dan weer uitgesproken dom
Ik hoefde maar een bek te trekken
En de mensen lagen krom

Ik slenter langs een ruïne
Waar ik als aangever begon
Vooraan op de bühne
Schudde je handen met de eerste rij balkon
Als ik het publiek zie schuddebuiken
Om de nieuwe leukigheid
Zit ik me wel eens af te vragen
Wie is er zijn gevoel voor humor kwijt

Mij zie je niet meer op de planken
Ik ken mijn plaats ik heb mijn eer

Niemand kan nog om mij lachen
En ik om niemand meer

Wat ik me ten diepste realiseerde in de ontmoeting met de Molukkers
De voorbije herfst is tot hoever je kunt gaan
Een mens in zijn waardigheid aan te tasten
Eenmaal voorbij de grens is de gekwetste mens tot alles in staat
Dat moeten de pestkoppen zich wel realiseren
Discipline is een begrip dat dankzij het fascisme in diskrediet is geraakt.
Discipline luidt de redenering is een aantasting van de vrijheid
Menselijke waardigheid kunnen blijven erkennen in de volkomen machteloze dat is de kunst
Ik ben grootgebracht met het verhaal van de barmhartige samaritaan
maar hoe vaak loop ik geïrriteerd
langs de verkoper van de daklozenkrant
De samenleving ontwikkelt zich op een manier die meer van mensen vraagt dan menswaardig
is
Je hebt mee te doen in die idiotie
Mensen die durven kiezen voor de vrijheid
En uit de maatschappij stappen moeten heel inventief sterk en creatief zijn

hoe kunnen we vanuit het inzicht
dat persoonlijke vrijheid in balans
moet zijn met verantwoordelijkheid
de vermoeide
in tijd en ruimtegebrek verkerende geïndividualiseerde mens
weer interesseren zijn verantwoording te nemen in de maatschappij
hoe kunnen we de balans tussen rechten en plichten herstellen
kan de mens zonder de grote verhalen
die terug gaan naar zijn oorsprong
is het humanisme in staat een dwingend waarden en normen patroon te dicteren
Kunnen wij met andere woorden zonder God
Als ik historicus was ging ik op zoek naar wat er met een samenleving gebeurt als het
bindende element van de religie wegvalt
Zijn daar voorbeelden van
Er bestaat een verhaal over een ontmoeting van Socrates met een bezoeker uit India
Toen deze merkte dat Socrates belang stelde in de ontwikkeling van de menselijke
persoonlijkheid, zei hij dat die niet tot vervulling kan komen zonder voldoende aandacht te
schenken aan de geestelijke dimensie van de mens. Met andere woorden het wereldlijk
humanisme worden ondersteund door geestelijke wijsheid.
De kunst is te wispelturig
om het gat in de geest
dat door het wegvallen van een gemeenschappelijke god
ontstaat op te vullen
er vindt zonder die maatschappelijke binding
een onthechting
om niet te zeggen ontarding plaats

Einstein zei je kunt de problemen niet oplossen door te blijven denken op de manier die de
problemen veroorzaakt heeft

Dus moeten we proberen door te stoten
naar een andere manier van denken
Hoe
Daar vraagt u me wat
Ik ben Einstein niet
Even hadden we de illusie de wereld te kunnen verbeteren
Heel even voelde ik de voldoening van de consequentie van een keuze
Ik zat in het verzet

In februari 1978 ontstond het idee om een campagne op te zetten die moest voorkomen dat het
Nederlands elftal aan de wereldkampioenschappen voetbal in Argentinië ging deelnemen
Al snel verzandde de discussie in gebakkelei over het gebruik van luidsprekers van het
grootkapitaal en ander veganistische scherpslijperij
het dieptepunt van een overigens zeer leerzame en emotionele periode uit mijn leven was de
ruzie
tussen Linkse en rechtse peronnisten
We stonden op een slotbijeenkomst in Parijs om de vleespotten
Daar waar de ware aard van de Argentijn bovenkomt
De ruzie kwam er op neer dat de rechtse peronisten het malse vlees voor zichzelf hielden en
de linkse peronisten de zenen en de botten toeschoven.
Een zeer oud politiek probleem
Veel later hebben we nog een schuchtere poging ondernomen onze kroonprins op andere
gedachten te brengen
Maar als de massa betoverd is
helpt alleen Verelendung om ze tot zinnen te krijgen
ergernis die verder gaat dan
een klemmende hoteldeur
of een ondeugdelijk huishoudelijk apparaat

We zongen lang geleden
Van veranderende tijden
Maar wat er ook veranderde
Niet het immense lijden
Oorlogen woeden wereldwijd
Zonder zicht op vrede
Protesteren leek verspilde tijd
Verloren gingen gebeden
O de echo klonk nog zacht
Toe mensen sluit de rangen
De ganse schepping wacht
Met reikhalzend verlangen

We smeten alles op de grond
Verwoesten de Hof van Eden
Terwijl we moeiteloos met de mond
De natuur beleden
Schaamden we ons dood
Omdat onrecht nooit wende
Wezen we naar Amerika
Als bron van de ellende

Verloren leek de kracht
Vergeefs klonken gezangen
De ganse schepping wacht
Met reikhalzend verlangen

De zon brak door een donkere wolk
Door nieuw elan gedreven
Ja we kunnen zei een volk
Bracht een droom tot leven

En terug keert het geloof
In veranderende tijden
Bij blank en zwart bij links en rechts
Moslim christen heiden
Toe trek je uit het moeras
Van ontmoediging en falen
Herrijs uit eigen as
Herijk je idealen
Zing mee uit alle macht
Idealisten sluit de rangen
De ganse schepping wacht
Met reikhalzend verlangen

Elkaar overtuigen van de grenzen van het gelijk
en de tekortkoming van het bewijs
we moeten een nieuwe ethiek funderen
De wetenschap stelt ons voor problemen waar de ethiek nu geen antwoord op heeft
dat mensen langer leven maar
op je 65ste en straks op je 67ste
ben je afgeschreven
dan heb je nog een derde van je leven stuk te slaan waarvan waarschijnlijke de laatste tien jaar
in afhankelijkheid en vaak zelf onbewustzijn
de wetenschap wordt steeds afhankelijker en staat daardoor vaak volkomen ten dienst van het
grootkapitaal
Er moet in ons denken een doorbraak komen
die het hele wereldbeeld op zijn kop zet zoals ooit de zon het middelpunt van het heelal werd
Een stap verder
Misschien is het wachten op een buitenaardse beschaving en tegen die tijd is het te hopen dat
we ze niet vanuit onze gebruikelijke verkrampte bedreigdheid tegemoet treden

Het ontbreekt ons mensen aan vertrouwen
In onszelf de ander en de toekomst
Daarom wordt elk verzet als bedreigend gezien en blokkeert achterdocht onze
verdraagzaamheid

wat wil ik nu eigenlijk beweren
Verzet begint met jezelf een vraag stellen
Zegt Remco Campert
Misschien moet de vraag luiden

wat wil ik verzetten

In plaats van waar tegen wil ik me verzetten

Kunnen we voorbij het tegen komen

Of blijft het conflict de enige manier

om verder te komen

We zagen louter vooruitgang van de Mesopotamieers via de Egyptenaren de klassieken de

reformatie de renaissance de verlichting naar de emancipatie van de werkende klasse

Maar de breuk die het fascisme en communisme

Beide atheïstische ideologieën hierin hebben aangebracht zijn we nog niet te boven

Veel verder dan postmodernisme het einde van de geschiedenis zijn we nog niet gekomen

We zullen een gedachtesprong moeten maken

Overzicht krijgen

De monotheïstische religiositeit doet de gelovigen alleen maar verstarren in hun gelijk en

radicaliseren in het geval van bedreiging

Willen we in een open samenleving het dictaat van het materialisme overwinnen zullen we

ons moeten bevrijden van geboden en verboden anders gesteld dan door democratische

besluitvorming

We moeten in onze pogingen om aan deze werkelijkheid te ontsnappen terug naar de god die

ontstond uit de eerste verhalen van de mensheid

Een onuitsprekbare ondenkbare grootheid waar wij uit voortkomen en waar wij in terugkeren

Het humanisme heeft uiteindelijk de mensenrechten geformuleerd

Maar de ziel ontbreekt ze zijn niet heilig

Niet omgeven door een verhaal

Tolerantie is de vraag beantwoorden wat is er met mijn vertrouwen gebeurd

Vertrouwen is bouwen op

Het huis staat omdat het op zijn fundament vertrouwd

Dat fundament ontbreekt op dit moment

Je ziet het ene huis na het andere instorten

het komt omdat er teveel mensen in wonen

is de populistische analyse

En discriminatie lost op in het beantwoorden van de eerste twee vragen

Het gaat om het heroveren van de taal

Wat heb je er aan als je kunt lezen en schrijven als de woorden hun betekenis kwijt zijn

Vrijheid verantwoordelijkheid

gelijkheid waardigheid

Broederschap solidariteit

Woorden die te vangen zijn in een woord

liefde

Als het toeval met de deuren slaat

Het lijkt of wie je liefhebt je verlaat

Dan hoop ik dat je hart zo openstaat

Dat je lust te leven niet vergaat

Als de moed zakt en de avond valt

Je machteloos je vuisten balt

Weet dan dat morgen er voor zorgen zal

Dat je een weg vindt uit dit dal

Je brengt me dikwijls in verlegenheid
Als je me vraagt hoe moet ik voort
Twijfel is de laatste zekerheid
Liefde een wanhopig woord

Als het lot je op de hielen zit
Je doormaakt waarom overkomt mij dit
En je vergeefs om rust van binnen bidt
Vuur het geheim blijkt van de smit
Als je geschrokken denkt dat ben ik niet
Als je je 's morgens in de spiegel ziet
De poederdoos geen uitkomst biedt
Laat je dan leiden door een lied

Een storm steekt op verwaait verzekering
Er rest vertwijfeling en spijt
Je kunt niet leven uit berekening
Geef de ruimte neem de tijd